

SURUNKALI GEPATIT B DAVOLASH PROFLAKTIKASI

Xojimurod Muhammad Sodiq Maqsud o'g'li

Toshkent Shaxar tibbiy diagnostika

Maslahat markazi Klinik Laborator Diagnostika Bo'limi

Laborator Shifokori

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12593640>

Annotatsiya. Bugungi kunda gepatitning har xil turlarida murakkab o'zgarishlar bo'lib, bir qancha og'ir oqibatlariga olib keladi. Aholi o'rtasida gepatityosh va jins tanlamaydi, kelib chiqishiga ko'ra toksik gepatit asosan zaharlanishlar orqali yuz beradi. Sariqlik — jigar yallig'lanishining eng sezilarli alomati, jigar tomonidan qayta ishlanmagan bilirubin qon oqimiga kirib, teriga o'ziga xos sarg'ish rang berganda paydo bo'ladi. Biroq, gepatitning boshqa shakllari ham keng tarqalgan. Ba'zida uning boshlanishi gripp ga o'xshaydi: isitma, bosh og'rig'i, tana og'rig'i va boshqalar, shuning uchun virusli gepatit belgilari namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: Homiladorlik, qo'zg'aluvchanlik, gepatit, terapiya, gepatomegaliya, subfebril tana xarorati.

CHRONIC HEPATITIS B TREATMENT PROPHYLAXIS

Abstract. Today, there are complex changes in various types of hepatitis, which lead to several serious consequences. Among the population, hepatitis does not discriminate between age and gender, toxic hepatitis mainly occurs through poisoning. Jaundice is the most obvious symptom of inflammation of the liver, which occurs when unprocessed bilirubin enters the bloodstream and gives the skin a characteristic yellow color. However, other forms of hepatitis are also common. Sometimes its onset is similar to the flu: fever, headache, body aches, etc., so the symptoms of viral hepatitis appear.

Key words: Pregnancy, excitability, hepatitis, therapy, hepatomegaly, subfebrile body temperature.

ЛЕЧЕНИЕ ХРОНИЧЕСКОГО ГЕПАТИТА В. ПРОФИЛАКТИКА

Аннотация. Сегодня наблюдаются сложные изменения при различных видах гепатита, которые приводят к ряду серьезных последствий. Среди населения гепатит не различает возраст и пол, токсический гепатит возникает преимущественно при отравлениях. Желтуха – наиболее очевидный симптом воспаления печени, возникающий при попадании непереработанного билирубина в кровь и придающем коже характерный желтый цвет. Однако распространены и другие формы гепатита. Иногда его начало похоже на грипп: лихорадка, головная боль, ломота в теле и т. Д., поэтому появляются симптомы вирусного гепатита.

Ключевые слова: Беременность, возбудимость, гепатит, терапия, гепатомегалия, субфебрильная температура тела.

Kirish (Introduction)

Bugungi murakkab sharoitda, yurtimizda boshlangan keng qamrovli islohotlar, yangi O'zbekistonni barpo etish sari tashlayotgan dadil qadamlarimizning bardavom bo'lishini ta'minlash eng asosiy vazifamiz bo'lishi shartdir. Global inqiroz sharoitida iqtisodiy va siyosiy

barqarorlikni ta'minlash, joylardagi mavjud muammolarni manzilli hal etish, ko'makka muhtoj yurtdoshlarimizni qo'llab-quvvatlash, yoshlarimizning orzu-umidlarini ro'yobga chiqarishdankor.

Jahon sog'liqni saqlash tashkilotining tahlillariga ko'ra, pandemiya xavfi hali uzoq vaqt saqlanib qolishi mumkin. Demak, insoniyat boshidagi sinovlar yana qancha davom etishini hech kim aniq aytib bera olmaydi. Birlashgan Millatlar Tashkiloti, Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti, nufuzli ekspertlar prognoziga ko'ra, pandemiya butun dunyoda inqirozli holatlar, ijtimoiy keskinlik, qashshoqlik kabi muammolarni kuchaytirishi mumkin bo'ladi.

Gepatit — jigar yallig'lanishi bilan kechadigan kasalliklar guruhidir. Infektsion virusli hepatit A, V, S, Ye, D yoki noinfektsion hepatit (mas, ovqatdan zaharlanish) hamda birlamchi va ikkilamchi infektsion hepatitga bo'ladi. Gepatit brutsellyoz, bezgak, zaxm va boshqa infektsion kasalliklar, shuningdek surunkali me'da-ichak kasalliklarida kuzatiladi. Mishyak, zaharli zamburug'lar, kampirchopon (geliotrop), sanoatda, qishloq xo'jaligi va ro'zg'orda ishlatiladigan zaharlar (dixlofos, xlorofos, karbofos, alkogol)dan zaharlanish ham hepatitga sabab bo'lishi mumkindir. Alkogolizmga hepatit og'ir o'tib, jigar irib ketishi (nekroz) mumkin. Gepatit o'tkir va surunkali bo'ladi. Utkir hepatitda ko'z oqi va badan sargayadi, jigar kattalashadi, jigar sohasida og'irlik va og'riq paydo bo'ladi, bemorning ko'ngli aynib, qusadi, ishtahasi yo'qoladi, og'zi taxir bo'ladi. Ba'zan homiladorlik toksikozlarida ham o'tkir hepatit ro'y beradi. O'tkir hepatit o'z vaqtida davolanmasa yoki bemor parhez qilmasa, jigarning maxsus (parenximatoz) to'qimasi biriktiruvchi to'qima bilan almashinadi (jigar sirrozi). Ba'zi holatlarda o'tkir hepatit 2-3 oyga cho'zilib, surunkali hepatitga aylanadi. Kasallikning boshlanish davrida bemorning ahvoli deyarli o'zgaraydi, hatto ishlayveradi, kasallik esa zo'raya borishi natijasida bemorning ko'z oqi va badani sarg'ayganida boshlaydi. Bemorning temperaturasi normal bo'lsa ham, o'ringa yotqizib, vrach chaqirish kerak. Gepatit zaharlanish oqibati bo'lsa, bemorni darhol kasalxonaga joylashtirish lozim. Gepatitga chalingan bemor yotishi, jigar sohasini issiq tutishi kerakdir. Bemor ovqatida oson hazm bo'ladigan uglevod, oqsil va vitaminlar yetarli bo'lishi va yog' kam bo'lishi lozim. Ko'proq ho'l meva, sabzavot sharbati, qand-shakar, murabbo, asal, oq non, shuningdek, yengil hazm bo'ladigan ovqatlar — shirguruch, shovla, sut, qatiq, pishloq va tvorog buyuriladi (sutli ovqatlar hamda tvorogda jigar hujayralarini yemirilishdan saqdaydigan moddalar bor). Jigar funksiyasi kasallikdan keyin juda qiyinchilik bilan asliga keladi. Surunkali hepatitning oldini olish uchun bemor uzoq vaqt (ba'zan 1-2 yilgacha) sabroqat bilan oilaviy vrach nazoratida davolanishi, ma'lum tartib (ovqatlanish va dam olish)ga rioya qilishi kerakdir.¹

Gepatit— yallig'lanish kasalliklar jigar turli, yilda shu jumladan virusli etiologiyadir. Umumiy ma'noda, u jigarning har qanday yallig'lanishini tavsiflaydi. 2016-yilda o'tkazilgan yirik xalqaro tadqiqot hepatitdan o'lim darajasi sil, bezgak va OIV. Jahon hepatitga qarshi kurash kuni 28-iyul kuni nishonlanadi.

Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology)

Gepatitning klinik kechishining ikkita asosiy shakli mavjud: „o'tkir“ va „surunkali“ o'tkir shakli virusli tabiatdagi hepatit uchun, shuningdek, zaharlanish natijasida kelib chiqqan hepatit

¹ Медицинская вирусология : руководство под ред. Д.К. Львова. - М.: МИА, 2008. - 656 с.

uchun, shu jumladan kuchli zaharlar unga xosdir. Gepatitning oʻtkir shaklida bemorning umumiy ahvoning sezilarli darajada yomonlashishi, tananing umumiy intoksikatsiyasi belgilarining rivojlanishi va jigar faoliyatining buzilishi (isitma, ayrim hollarda sariqlikning rivojlanishi va boshqalar) kuzatiladi. Shuningdek, transaminazalarva umumiy bilirubin qon darajasining oshishi. Oʻtkir hepatit, qoida tariqasida, bemorning toʻliq tiklanishi bilan tugaydi, ammo baʼzi hollarda kasallikning oʻtkir bosqichidan surunkali holatga oʻtish kuzatiladi. Oʻtkir shakli virusli tabiatdagi hepatit uchun, shuningdek, zaharlanish natijasida kelib chiqqan hepatit uchun, shu jumladan kuchli zaharlar unga xosdir. Gepatitning oʻtkir shaklida bemorning umumiy ahvoning sezilarli darajada yomonlashishi, tananing umumiy intoksikatsiyasi belgilarining rivojlanishi va jigar faoliyatining buzilishi (isitma, ayrim hollarda sariqlikning rivojlanishi va boshqalar) kuzatiladi. Shuningdek, transaminazalarva umumiy bilirubin qon darajasining oshishidir. Oʻtkir hepatit, qoida tariqasida, bemorning toʻliq tiklanishi bilan tugaydi, ammo baʼzi hollarda kasallikning oʻtkir bosqichidan surunkali holatga oʻtish kuzatiladi. Surunkali shakli mustaqil ravishda rivojlanishi mumkin (masalan, etil spirti bilan surunkali zaharlanish bilan) yoki oʻtkir hepatit (virusli hepatit B, D) rivojlanishi davom etishi mumkin. Surunkali hepatitning klinik koʻrinishi yomon, kasallik uzoq vaqt davomida shakllanib zoʻrayib boʻradi. Surunkali hepatitda jigar hujayralari asta-sekin biriktiruvchi toʻqima bilan almashtiriladi, shuning uchun koʻp hollarda davolanmagan surunkali hepatit jigar sirrozi rivojlanishi hisoblanadi. Surunkali hepatit bilan ogʻrigan bemorlarda birlamchi jigar saratoni rivojlanish xavfi yuqoridir. Surunkali virusli hepatit B, C, D ayrim hollarda antiviral terapiyaga javob beradi. Davolash tajribali yuqumli kasallik gepatolog tomonidan amalga oshiriladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili (Literature review)

Sankt-Peterburgda Paster epidemiologiya va mikrobiologiya ilmiy-tadqiqot instituti olimlari jigar sirozi va jigar saratoniga olib kelishi mumkin boʻlgan, jiddiy kasallik hisoblangan yashirin virusli hepatit Bni aniqlash usulini topdi.

Agar biror kishi hepatit B rivojlanishini koʻrsatadigan alomatlarni aniqlasa yoki ushbu kasallik bilan kasallangan boʻlishi mumkinligiga asos boʻlsa, u darhol tibbiy muassasaga tashrif buyurishi kerakdir. Qabul vaqtida mutaxassis jigarni palpatsiya yordamida tekshirish va kasallik anamnezini yigʻish bilan birlamchi tashxis qoʻyadi. Birlamchi tashxisni tasdiqlash yoki rad etishga qon va siydikning laborator tahlillari yordam beradi.

Tashxislash

Barcha shunga oʻxshash holatlarda bemorga quyidagilarga yoʻllanma beriladi.

- Klinik va biokimyoviy qon tekshiruvlari (jigar bilan bogʻliq muammolarni yuqori bilirubin, AST yoki ALT miqdori koʻrsatishi mumkin);
- Umumiy siydik tahlili;
- Gepatit B virusining antigenini aniqlaydigan qon tekshiruvi;
- IgG va IgM antitanalari uchun qon tahlili.

Koʻpincha, hepatit B kasalligi ehtimoli mavjud boʻlgan bemorlar immunogramma deb ataladigan klinik-laborator tekshiruvdan oʻtkaziladi, buning natijasida nafaqat organizmning bu kasallikka qanday munosabatda boʻlishini oʻrganish, balki yaqin kelajakda kasallik oʻzining qanday tutishini ham aniqlash ham mumkin boʻladi. Ushbu yuqumli virusli kasallikning genetik materiallarini

aniqlash va replikatsiya tezligini o'rganish uchun shifokor qo'shimcha analiz — PZR ni belgilaydi.²

Tahlil va natijalar (Analysis and results)

Gepatit B Hepadnaviridae oilasiga mansub DNK o'z ichiga olgan viruslar Gepatit B virusi tomonidan qo'zg'atiladi va ham o'tkir, ham qo'zg'atadi. gepatitning surunkali shakllari. Surunkali gepatit gepatit B bilan og'rigan katta yoshli bemorlarning 10 foizida rivojlanadi, gepatitga qarshi emlash mavjuddir. Infektsion manbalari gepatitning o'tkir va surunkali shakllari bilan og'rigan bemorlar, shuningdek, virus tashuvchilar hisoblanadi. Virusning yuqishi tabiiy va sun'iy yo'llar bilan parenteral dori vositalari amalga oshiriladi. Tabiiy yo'llardan infeksiyaning jinsiy yo'l bilan yuqishi eng keng tarqalgan. Shuningdek, kasal onadan bolaga tug'ruq paytida infeksiyani yoki homilaning transplental infeksiyasini homiladorlik vaqtida yuborish mumkin bo'ladi. Infektsionning sun'iy yuqishi kontaminatsiyalangan qonni quyish yoki uning tarkibiy qismlarini sterilizatsiya qilinmagan jarrohlik yoki stomatologik asboblari, shpritslar va boshqalardan foydalanganda sodir bo'ladi. Bunday infeksiya uchun 0,0001 ml qon etarli. Qon oqimiga kirib, virus qon oqimi orqali jigarga o'tadi va u yerda gepatotsitlar ichiga kiradi. Virusning hujayra ichidagi ko'payishi tufayli gepatotsitlar membranasiga virusli oqsillar kiradi, ular hujayralar tomonidan immun tizimi tomonidan tan olinsa, Immun reaksiyasi rivojlanishiga sabab bo'ladi. Immun javob. Jigar hujayralarining keyingi nobud bo'lishi T-limfotsitlar (qotil hujayralar) ta'sirida sodir bo'ladi. Kuluçka muddati 50 dan 180 kungacha davom etishi mumkin. Gepatit B ning klinik ko'rinishlari ko'p jihatdan gepatit A ga o'xshaydi. Ko'pincha „ikterik shakl“ rivojlanadi. Bemorlar hazm qilish buzilishi, bo'g'imlar ahlardagi og'riqlar, zaiflikdan shikoyat qiladilar. Ba'zi hollarda terida qichiydigan toshmalar paydo bo'ladi. Sariqlik bemorning farovonligining yomonlashishi bilan parallel ravishda kuchayadi. Eng tez-tez qayd etilganlar kasallikning „o'rtacha“ va „og'ir shakllari“. Gepatit A, gepatit B bilan solishtirganda, jigar disfunktsiyasi ko'pincha og'irroqdir. xolestatik sindrom, kuchayishi, uzoq davom etishi, shuningdek kasallikning qaytalanishi va jigar komasi rivojlanishi tez-tez rivojlanadi. Bemorlarning taxminan 10 foizida gepatit B ning o'tkir shakli „surunkali faol“ yoki „surunkali doimiy shakl“ ga aylanadi, bu vaqt o'tishi bilan jigar sirrozining rivojlanishiga olib keladi. Kasallikdan keyin uzoq muddatli immunitet rivojlanadi. Profilaktik maqsadlarda aholini rejali emlash amalga oshiriladi. Laboratoriyada yoki uyda test chiziqlari yordamida gepatit B ni aniqlash imkonini beruvchi [[tezkor] testlar mavjud. Gepatit B ga antikorlarni aniqlaydigan immunoxromatografik tezkor test 10-15 daqiqada kasallikning mavjudligi yoki yo'qligini aniqlaydigan ishonchli va xavfsiz vositadir. Tadqiqot uchun material barmoqdan olingan qondir. Agar kasallik aniqlansa, test indikatorida 2 ta binafsha chiziq paydo bo'ladi. Salbiy natija — nazorat zonasida bitta chiziq. Sinov zonasidagi bitta chiziq yoki ularning to'liq yo'qligi tahlilni takrorlash va yangi ko'rsatkich bilan o'tkazish kerakligini ko'rsatadi. Zamonaviy antiviral preparatlarni qo'llash bilan gepatit B ni to'liq davolash imkoniyati kamdir. Pegilatlangan

² Лечение вирусных гепатитов. Информация для пациентов. Брошюра / Перевод и адаптация Л. Бредневой — С-Пб, 2007

interferon surunkali gepatit B bilan ogʻrigan bemorlarni davolash uchun birinchi tanlov dori sifatida qaralishi mumkin. Surunkali virusli gepatit, xususan gepatit B, depressiya, dermatologik muammolar va boshqalar kabi interferon terapiyasi paytida nojoʻya taʼsirlar xavfi tufayli davolanish tajribali yuqumli kasallik gepatologi nazorati ostida amalga oshirilishi kerakdir.

Gepatit B kasalligi faqat bemorning biologik materiallari bilan aloqa qilish orqali yuqishi mumkin boʻladi. Koʻp hollarda infeksiya bemor uchun sezilmay kechadi, shuning uchun kasallik laboratoriya tahlillari natijasida yoki xususiyatli belgilari namoyon boʻlgan paytda aniqlanadi. Oʻz vaqtida davolangan odamlar gepatit B kasalligidan butkul sogʻayib ketadi va oʻzlarida ushbu kasallikka qarshi barqaror immunitet shakllantirishadi.

Gepatit B jigarga salbiy taʼsir koʻrsatadigan kasallik hisoblanadi. Infeksiya va yalligʻlanish jarayonlari natijasida bu muhim organ hujayraviy darajasida shikastlanadi. Davolash paytida jigar faoliyatini osonlashtirish uchun bemor parhezli oziqlanishga amal qilishi kerak boʻladi. Mutaxassislar bemorlarga maxsus tayyorlangan parhez dasturini qoʻllashni tavsiya etadi.

Avvalo, kishi kundalik oziq-ovqat ratsionini teng ravishda 5-6 ta qismga ajratishi kerak. Davolanish davomida koʻpincha zararli oziq-ovqat va spirtli ichimliklarni isteʼmol qilish bilan birga kechadigan ommaviy bayramlarda ishtirok etish qatʼiyan taqiqlanadi. Kechqurun bemor ovqat hazm qilish tizimiga kuchli taʼsir koʻrsatmaydigab yengil ovqatlar qabul qilishi kerak boʻladi.

Gepatit B bilan kasallangan bemorlar kundalik ratsionidan quyidagi mahsulotlarni chiqarib tashlashlari kerakdir:

- Achchiq ovqatlar va ziravorlar;
- Dudlangan va tuzlangan mahsulotlar;
- Koʻp miqdorda efir moylari mavjud boʻlgan sabzavotlar;
- Spirtli va gazlangan ichimliklar;
- Yaxna ichimliklar va muzqaymoq;
- Yogʻli goʻsht va baliq turlari;
- Suvda suzuvchi parrandalar goʻshti;
- Tarkibida xolesterin yuqori boʻlgan ovqatlar.

Bemorlarga kundalik ratsionga quyidagilarni kiritish tavsiya etiladi:

- Yormalar, ayniqsa suli yormasi;
- Sut mahsulotlari;
- Soya, zaytun va oʻsimlik moyi;
- Tovuq tuxumining oqi;
- Goʻsht va baliqning kam yogʻli navlari.

Mahsulotlarni bugʻda tayyorlash kerak boʻladi, chunki bunday ishlov berishda mahsulot maksimal foydali moddalarni saqlab qoladi. Kundalik ratsionda 3500 kkal (100 gramm oqsil, 100 gramm yogʻ, 450 gramm uglevod) boʻlishi kerakdir.

Gepatitning ogʻir kechishida bemorlarda turli xil asoratlar rivojlanishi mumkin:
Miyaning yalligʻlanishi;

Ko'pgina bemorlarda jigar ensefalopatiyasi kuzatiladi. Bemor bezovtalik, gallyutsinatsiya, qo'rqvni boshdan kechiradilar. Vaqt o'tishi bilan asab tizimining vazifalari buziladi, natijada ahvolning yomonlashuvi, uyquning buzilishlari va boshqalar kuzatiladi. Ensefalopatiyaning so'nggi bosqichida bemor komaga tushishi mumkindir.

- 1) Jigar yoki nafas olish yetishmovchiligi;
- 2) Jigar sirozi yoki gepatotsellyulyar saraton.

Gepatit B bilan og'riqan bemorlarni ushbu kasallikning o'tkir yoki surunkali davrga o'tishiga yo'l qo'ymaslik uchun o'z vaqtida davolanishlari kerakdir. Kasallikning rivojlanishi bemorlarning o'rtacha umr ko'rish darajasiga bog'liq bo'ladi.

Xulosa va takliflar (Conclusion/Recommendations)

Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, Gepatit B jigarga salbiy ta'sir ko'rsatadigan kasallikdir. Infeksiya va yallig'lanish jarayonlari natijasida bu muhim organ hujayraviy darajasida shikastlanadi. Davolash paytida jigar faoliyatini osonlashtirish uchun bemor parhezli oziqlanishga amal qilishi kerak bo'ladi. Mutaxassislar bemorlarga maxsus tayyorlangan parhez dasturini qo'llashni tavsiya qiladi. Har qanday yuqumli kasallik avj olmasidan uni oldini olishimiz kerak chunki, inson hayotiga va sog'ligiga, atrof muhitgamamlakatimiz taraqqiyotiga jiddiy xavf tug'diradi. Natijada insonlarning turmush tarzi mamlakatning iqsodiyoti rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Shuning uchun avvalo har bir inson shaxsiy gigiyena qoidalariga amal qilmog'i kerak.

REFERENCES

1. Медицинская вирусология : руководство под ред. Д.К. Львова. - М.: МИА, 2008. - 656 с.
2. Лечение вирусных гепатитов. Информация для пациентов. Брошюра / Перевод и адаптация Л. Бредневой — С-Пб, 2007
3. Информационный портал www.gepatit.com.ua
4. Луценко М.Т. Морфофункциональные изменения в легких плода при внутриутробной цитомегаловирусной инфекции. Выпуск 53, 2014.
5. Басий Р.В., Васильев В.А., Здоховский И.А., Довгялло Ю.В., Бешуля О.А., Селиванова Е.С. Анатомия легких. Вестник гигиены и эпидемиологии Том 22, № 4, 2018.
6. Uchqun o'g'li, B. S. (2021). BLOOD DISEASES IN SURKHANDARYA REGION, THEIR CAUSES AND PREVENTION. International Engineering Journal For Research & Development, 6(ISPCIEI), 2-2.